

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Kultūrologijos įvadas ir kultūros geografija	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: jaun. asist. Erikas Lukas Dvilevičius Kitas (-i):	CHGF Geomokslų instituto Geografijos ir kraštotvarkos katedra Adresas: M. K. Čiurlionio g. 21/27, LT-03101

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Pasirenkamasis

Igyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė	Pavasario semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Nėra	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): Nėra

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	133	64	69

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos
Suteikti bendras žinias apie kultūrą, jos raidą ir geografinius ypatumus, svarbiausias teorijas, aiškinančias kultūros raidos dėsningumus, kultūros geografinio regionavimo pagrindus, ugdyti studentų kultūrinį jautrumą, analitinį ir kritinį mąstymą, mokymąsi mokyti, gebėjimą dirbti individualiai ir komandoje, reflektuoti ir teikti konstruktyvų grįžtamąjį ryšį.

Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
1. Gebės efektyviai organizuoti savo laiką: planuoti užduotis ir tvarkyti skirtingus darbus.	Tiriamieji metodai (informacijos rinkimas, analizė, sisteminimas, apibendrinimas), teminio pranešimo rengimas ir pristatymas auditorijai, individualus ir komandinis darbas, refleksija, diskusija, konstruktyvus grįžtamasis ryšys.	Teminio pranešimo ir darbo seminarų metu vertinimas
2. Gebės dirbti komandoje ir konstruktyviai spręsti problemas: bendradarbiauti, dalintis atsakomybe ir prisidėti prie bendrų tikslų siekimo, identifikuoti iššūkius, ieškoti alternatyvių sprendimo būdų ir priimti veiksmingus sprendimus, teikti ir priimti konstruktyvų grįžtamąjį ryšį.		
3. Gebės analitiškai ir kritiškai mąstyti: rinkti, analizuoti, sistematinti ir apibendrinti informaciją apie kultūros reiškinius, procesus, jų sąveiką ir tendencijas, vertinti skirtingas kultūrines praktikas, įsitikinimus ir idėjas, suprasti jų ypatumus, formuluoti išvadas.		
4. Gebės taikyti bendras žinias ir diskutuoti apie kultūrą, jos raidą ir geografinius ypatumus, suvokiant gamtinės aplinkos įtaką kultūros formavimuisi, įvairiuose kontekstuose.	Aktyvaus mokymo(-si) metodai (minčių lietus, atvejo analizė, individualus ir komandinis darbas, refleksija, diskusija, konstruktyvus grįžtamasis ryšys).	Egzaminas
5. Gaus kultūros geografinio regionavimo pagrindus.		

Temos	Kontaktinio darbo valandos							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
Įvadas į kursą. Dalyko aprašo ir literatūros pristatymas.	1						1		Susipažinimas su dalyko aprašu.
1. KULTŪROLOGIJOS ĮVADAS.									
1.1. Kultūrologija ir jos vieta mokslų sistemoje. Kultūrologijos tyrimo objektas ir pagrindinės sąvokos. Kultūrologijos paradigmos. Kultūrologijos šakos. Pagrindinės kultūrologijos sąvokos (civilizacija, etnosas, kultūrinis stereotipas, biologinė ir socialinė rasė, rasizmas, mentalitetas, tradicija, kultūriniai bruožai, kultūrinė inovacija. Ryšiai su geografija.	1		2				3	1	Literatūros analizė, diskusija, papildymai seminarų tema, teminis pranešimas.
1.2. Kultūros tyrimo metodai. Lauko tyrimai (dalyvaujamasis stebėjimas). Lyginamoji analizė. Kultūros monitoringas.	1		2				3	1	
1.3. Kultūrologijos mokslo raida ir kultūrologinės teorijos. Eurocentrizmas. Geografinis determinizmas. Evoliucionizmas. Socialdarvinizmas. Difuzionizmas. A. J. Toynbee teorija. Reliatyvizmas. Ūkinių kultūrinių tipų teorija. Struktūralizmas.	2		2				4	4	
1.4. Kultūros samprata. Kultūros sampratų įvairovė. Kultūros paradigmos (aksiologinė, antropologinė, informacinė). Kultūros funkcijos. Kultūros vertybės ir bruožai. Kultūros savitumo kriterijaus svarba. Kultūrinis reliatyvizmas. Eminis ir etinis požiūriai.	4		2				6	6	
1.5. Struktūrinės kultūros. Kultūros struktūros sampratos. Socialinių sluoksnių kultūros. Subkultūra. Kontrkultūra. Regioninės (sub)kultūros.	2		2				4	4	
1.6. Superkultūros. Popkultūros sklaida ir jos įtaka kultūrų raidai. Kultūrinė globalizacija ir kosmopolitizmas. Kultūrinis imperializmas.	2		2				4	4	
1.7. Kalbos, religijos ir meno reikšmė kultūrai. Bendrinės kalbos ir rašties reikšmė. Sociolingvistika. Religija ir kultūra. Animizmas, totemizmas ir šamanizmas. Bažnytiniai kultai. Prozelitizmas. Sinkretizmas. Menas ir kultūra.	4		2				6	6	
1.8. Ūkinė veikla ir kultūra. Darbo pasidalijimas. Ūkiniai kultūriniai tipai. Medžioklė ir rankiojimas. Klajoklinė (nomadinė) kultūra.	2		2				4	4	

Žemdirbystės kultūros. Miestiškoji kultūra.									
1.9. Kultūra ir demografiniai procesai. Rasės samprata ir rasizmas. Demografinis elgesys. Kas yra santuoka? Šeimų tipai (endogamija, egzogamija, monogamija, poligamija). Nuklearinė ir sudėtinga šeima. Matriarchatas ir patriarchatas. Gyventojų pertekliaus spaudimas. Demografinė savireguliacija. Reprodukcinė tabu sistema (kraujomaišos ir incesto vengimas). Infanticidas ir gerontocidas. Demografinė homeostazė.	2		2				4	4	
1.10. Kultūros raidos ypatybės. Kultūros raidos pakopos ir kultūriniai ciklai. Kultūros židinys. Kultūrinės aplinkos reikšmė ir formavimas. Adaptacija ir readaptacija. Kultūros tradicijų perdavimas – inkultūracija. Konservatyvios (tradicinės) ir novatoriškos kultūros. Demografinio potencialo svarba. Geopolitinis palankumas. Kultūros plitimo būdai. Kultūros barjerai. Kultūrų sąveika (akultūracija, asimiliacija) ir konfliktai. Saviizoliacinės ir ekspansinės kultūros.	2		2				4	4	
2. KULTŪROS GEOGRAFIJA.									
2.1. Kultūros geografijos tyrimo objektas ir ryšiai su kitais mokslais. Kultūros geografijos tyrimo objektas. Fenomenologinė ir chorologinė geografija. Geografinė kultūra. Kultūros geografija – integruotas mokslas.	1		2				3	1	
2.2. Kultūros geografijos ryšiai su kitais mokslais. Kultūros geografija – integruotas mokslas. Ryšiai su kultūrologija ir etnologija. Etninė ekologija. Etnopsichologija. Istorijos ir archeologijos reikšmingumas. Gamtos dėsniai ir kultūra.	1		2				3	1	
2.3. Geografinės aplinkos įtakos supratimas. Kultūros aplinkos sąvoka. Geografinis determinizmas. Aplinkos įtaka kultūros formavimuisi. Geografinė ir kultūrinė (re)adaptacija. Deteritorizacija. Antropogeocenoze (etnoekosistema). Ekofilija ir ekofobija. Sukultūrintos aplinkos poveikis. L. Gumiliovo etnogenezės samprata. Klimatas, biogeografija ir kultūrų kilmės arealai. Religija ir geografinė aplinka. „Kultūrų gimdo kraštovaizdis“ (O. Špengleris). Kultūros cirkumpoliariškumas. Geografinė pasaulėžiūra. Geografinės kultūros susiformavimas. Civilizacija – kultūros krizė. Geografiniai kultūrų tipai – irigacinės (upių), aridinės, jūrinės, kalnų, subarktinės kultūros.	2		2				4	4	Literatūros analizė, diskusija, papildymai seminarų tema, teminis pranešimas.

2.4. Kultūros difuzija. Kultūros židinytys. Kultūros plitimo būdai. Kultūrinių ribų kitimo problema. Kultūros tradicijų perdavimas. Konservatyvios ir novatoriškos kultūros. Izoliacinės (nacionalizmo) ir atviros (kosmopolitizmo) kultūros. Kultūros barjerai. Geopolitinis palankumas. Ekspansinės kultūros. Klajoklių ir sėslios kultūros. Periferinės kultūros. Kultūrų sąveika ir konfliktai. Kultūrų konkurencija.	1		2				3	3
2.5. Pasaulio kultūrų įvairovė. Egiptas. Tarpupis. Kinija. Indija. Japonija. Arabai. Keltai. Graikai. Roma. Normanai. Baltai. Inkai. Majai. Actekai.	2		2				4	4
2.6. Kultūros regionavimas. Kultūrinio regionavimo samprata. Kultūrinių regionų hierarchija ir klasifikacijos elementai. Kultūrinės srities samprata. Kultūrinių regionų sistema.	2		2				4	4
Pasiruošimas egzaminui								14
Iš viso	32		32				64	69

Vertinimo strategija	Svoris, %	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Darbas seminarų metu	20 %	Semestro metu	2 balai: aktyviai dalyvauja diskusijose, atsako į klausimus, teikia konstruktyvų grįžtamąjį ryšį, formuluoja kritiškus klausimus ir nepraleido daugiau kaip 2 seminarų. 1 balas: pasyviai dalyvauja diskusijose, atsako į klausimus, teikia konstruktyvų grįžtamąjį ryšį, formuluoja kritiškus klausimus arba praleido 3 seminarus. 0 balų: beveik nedalyvauja diskusijose, neformuluoja kritiškų klausimų, neteikia konstruktyvaus grįžtamojo ryšio arba praleido 4 ir daugiau seminarų.* <i>* Norint neprarasti galimybės rinkti balus už darbą seminarų metu, privalu pateikti daktaro pažymą, patvirtinančią, kad studentas praleistų seminarų laikotarpį sirgo.</i>
Teminis pranešimas ir jo pristatymas seminaro metu	30 %	Iki paskutinės paskaitos	Vertinama 10 balų sistemoje, vėliau sumuojant dauginama iš svorio koeficiento 0,3 (30 %). Vertinami šie darbo aspektai: <u>Darbo struktūra ir apimtis</u> (iki 2 balų): teminio pranešimo struktūra aiški ir logiška, yra visos reikiamos dalys (įvadas, kur pristatoma tema, tikslai, uždaviniai, metodai, tyrimo medžiaga; dėstymas, kur pateikiama tyrimo medžiagos analizė ir interpretacija; išvados). <u>Analizė ir išvados</u> (iki 2 balų): analizė labai išsami, išvados pagrįstos, formuluojamos remiantis tyrimo medžiaga. Jei analizė atlikta, bet nėra išsami, išvados ne visada pagrįstos – skiriamas 1 balas. Už paviršutinišką analizę balai neskiriami. <u>Mokslinis stilius ir tyrimo kultūra</u> (iki 4 balų): tinkamai elgiamasi su šaltiniais ir citomis, formuluotės ir stilius atitinka mokslinio darbo reikalavimus. <u>Teminio pranešimo pristatymas seminaro metu</u> (iki 2 balų): tema atskleista, aktualizuota, nuosekliai ir aiškiai pristatyta. Jei teminio pranešimo tema ir problematika ne pilnai atskleista, neargumentuotos išvados – skiriamas 1 balas. Už paviršutinišką pristatymą balai neskiriami. Gavus neigiamą įvertinimą arba nepristačius teminio pranešimo seminaro metu ir (ar) neįkėlus teminio pranešimo virtualią mokymosi aplinką,

			neleidžiama laikyti egzamino.
Egzaminas	50 %	Pavasario sesija	Vertinama 10 balų sistemoje, vėliau sumuojant dauginama iš svorio koeficiento 0,5 (50%). Egzaminas raštu. Egzaminą sudaro 2 lygiaverčiai atviri klausimai paskaitų temomis. Atsakymai į kiekvieną klausimą vertinami atskirai, po 10 balų, iš jų vedamas vidurkis. Vertinimo kriterijai: 9-10 – Puikios arba labai geros žinios ir gebėjimai. Sugebama vertinti. 8 – geros žinios ir gebėjimai, gali būti neesminių klaidų. Sugebama apibendrinti. 7 – Vidutinės žinios ir gebėjimai, yra klaidų. Sugebama analizuoti. 6 – Žinios ir gebėjimai nesiekia vidutinių, yra esminių klaidų. Sugebama taikyti žinias. 5 – Žinios ir gebėjimai dar tenkina minimalius reikalavimus, daug klaidų. Sugebama suprasti. 1-4 – Netenkinami minimalūs reikalavimai.

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla / internetinė nuoroda / komentaras
Privaloma literatūra				
Andrijauskas, A.	2003	Kultūrologijos istorija ir teorija		Vilnius
Harris, M.	1998	Kultūrinė antropologija		Vilnius
VU CHGF taryba	2020	VU CHGF rašto darbu rengimo rekomendacijos		Literatūros ir kitų šaltinių sąrašo pateikimas APA stiliumi
Papildoma literatūra				
Andrijauskas, A.	2014	Kultūrologija. Rytai – Vakariai: Komparatyvistinės studijos XIII. Straipsnių rinkinys	19 tomas	Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas
Sudarytoja V. Savoniakaitė	2011	Lietuvos etnologijos ir antropologijos enciklopedija		Vilnius, LII leidykla
Repšienė, R.	2007	Kultūrologija. Istorinės realybės ir mitai nacionalinėse kultūrose: dabarties vizija	17 tomas	Vilnius
Andrijauskas, A.	2002	Kultūrologija. Rytai – Vakariai: Komparatyvistinės studijos III. Straipsnių rinkinys.	8 tomas	Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas
Mitchell D.	2001	Cultural Geography: A Critical Introduction.		Ox.
Matulionis, A.	2000	Kultūrologija. Straipsnių rinkinys.	6 tomas	Vilnius: Kultūros ir meno institutas
Ed. by K. Anderson, F. Gal.	1999	Cultural Geographies		New York
Crang, M.	1998	Cultural Geography		London; New York.
Jordan, T. G., Domosh, M., Rowntree.	1997	The Human Mosaic: A Thematic Introduction to Cultural Geography.		New York
Harris, M.	1997	Culture, people, nature. An introduction to general anthropology		New York
Williams T. R.	1990	Cultural anthropology.		Englewood Cliffs. (NMMB 3.276871)
Cohen, E. N.,	1982	Cultural Anthropology		Boston; Toronto (NMMB

Eames, E.				3.277650)
Spencer, J. E., Thomas, W. L.	1978	Introducing Cultural Geography.		New York
Ed. by P. W. English, R. C. Mayfield.	1972	Man, Space, and Environment: Concepts in contemporary human geography		New York. (NMMB 3.280734).
Wagner, Ph. L.	1972	Environments and peoples		Englewood Cliffs.
Harris, M.	1968	The Rise of Anthropological Theory		New York
Sopher, D. E.	1967	Geography of religions		Englewood Cliffs.